

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Olst-Wijhe
Postbus 23
8130 AA Wijhe

2 maart 2026, Olst-Wijhe

Betreft: Ongevraagd advies 'laaggeletterdheid'

Geacht college,

Hierbij ontvangt u ons ongevraagd advies over het onderwerp laaggeletterdheid in de gemeente Olst-Wijhe.

Aanleiding / Context

In 2024 adviseerden wij als Adviesraad Samenleving gemeente Olst-Wijhe over de sociale toekomstvisie van de gemeente. Eén van de opvallendste punten uit deze notitie was het hoge percentage laaggeletterden in onze gemeente; 17% ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 12% (onderzoek uit 2018).

Dit was voor ons aanleiding om een focusgroep Laaggeletterdheid in te stellen.

Net toen we ons onderzoek afgerond hadden, werden er nieuwe cijfers gepubliceerd over de basisvaardigheden rekenen en taalvaardigheid (2025). De gemeente Olst-Wijhe scoort nu een stuk beter dan in 2018, met 8% inwoners met lage basisvaardigheden. Hiervan behoort 84% tot de groep NT1 (Nederlands als eerste taal). Landelijk is dit percentage 58%.

Wij hebben de nieuwe percentages bestudeerd en besproken met de Stichting Lezen en Schrijven en met Taalpunt. Daaruit leiden we af dat het absolute aantal laaggeletterden helaas niet gedaald is, zeker niet in de groep NT1, en dat daarmee het belang van het probleem niet minder is geworden. De urgentie om hoog in te zetten op laaggeletterdheid is nog steeds even groot.

Vraagstelling / Doel

Het beheersen van basisvaardigheden als lezen, rekenen en digitale vaardigheden zijn in onze huidige maatschappij onontbeerlijk. Mensen die basisvaardigheden missen, missen daarmee ook mogelijkheden om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijke leven. Denk bijvoorbeeld aan reizen met de auto of OV: lastig of niet mogelijk zonder voldoende basisvaardigheden. Als Adviesraad vinden we het belangrijk dat iedereen op een gelijkwaardige manier mee kan doen in onze gemeente.

Wij hebben ons gericht op het onderdeel laaggeletterdheid, maar vinden de andere genoemde basisvaardigheden zeker ook belangrijk.

Het doel van ons onderzoek was om erachter te komen hoe je met name de doelgroep NT1 zou kunnen bereiken. De doelgroep statushouders, Oekraïners en

andere 'instromers' (NT2, mensen met een andere moedertaal) is over het algemeen goed in beeld en zij gebruiken de ondersteuning van Taalpunt ook goed. Bovendien is bij deze groep het percentage laaggeletterden gelijk aan het landelijk gemiddelde voor deze groep.

Onderzoek

De focusgroep onderzocht welke initiatieven en projecten er in onze gemeente en daarbuiten zijn. Wij spraken daartoe met de coördinator van Taalpunt, bibliotheken, scholen, de Stichting Lezen en Schrijven, beleidsmedewerkers van naburige gemeenten en de ambtenaar Educatie van onze gemeente.

Conclusie

Wij komen tot de conclusie dat de aanpak van laaggeletterdheid zich binnen onze gemeente nog in een beginfase bevindt. De gemeente werkt nu hard om een inhaalslag te maken. De komende twee jaren worden al maatregelen genomen op grond van het Uitvoeringsprogramma Sociale Toekomstvisie 2025-2026 (IM10). Daarnaast ontdekten we dat er tal van mogelijkheden zijn om werkers in het brede veld te leren oog te hebben voor de doelgroep NT1. Dit hebben we verwerkt in ons advies.

Advies

Naar aanleiding van onze bevindingen besloten wij u een ongevraagd advies te geven over een aantal punten, die naar onze mening van invloed kunnen zijn op het verlagen van het percentage laaggeletterde inwoners. We noemen ze hieronder op.

1. Wij adviseren u zoveel mogelijk partijen in en om de Sociale Basis te betrekken bij het herkennen van laaggeletterdheid.
2. Het is belangrijk dat alle partijen (van onderwijs tot verenigingen, van huisarts tot bibliotheek, van werkers in het sociale veld tot buddy's en werkgevers) de tools aangereikt krijgen om laaggeletterdheid niet alleen te herkennen, maar ook te benoemen. Dit kan in de vorm van cursussen, maar ook in de vorm van een interactieve toneelvoorstelling over het onderwerp.
3. Het kunnen herkennen van een taalachterstand is belangrijk. Iemand kunnen doorverwijzen voor hulp is in onze ogen net zo belangrijk als taalachterstand herkennen. Hierbij is het van grote waarde dat ook inwoners weten naar welke instantie verwezen kan worden en hoe contact kan worden gelegd. Wellicht is het Taalpunt hiervoor een geschikt meldpunt. Indien het Taalpunt als centraal meldpunt wordt aangewezen, kan het nodig zijn te onderzoeken of de huidige capaciteit van de coördinator toereikend is voor deze taak.
4. Lezen en het lenen van boeken en tijdschriften liggen in het verlengde van het ontwikkelen van taalvaardigheid. Een ruimere openstelling van de bibliotheek in

Wijhe zou dit zeker ondersteunen. De bibliotheek kan dan bovendien meer gebruikt worden voor aan taal gerelateerde activiteiten dan nu het geval is. Daardoor zal ook het belang van voldoende taalvaardigheden beter zichtbaar worden.

Verwachte effecten

Wij verwachten dat de nu door de gemeente Olst-Wijhe ingeslagen weg om de basisvaardigheden te verbeteren, samen met onze bovengenoemde adviezen de laaggeletterdheid in onze gemeente, met name in de groep NT1, zal laten afnemen. Wij verwachten dat het neveneffect zal zijn dat deze groep beter kan deelnemen aan het maatschappelijk verkeer in de gemeente. Wij realiseren ons dat dit een proces van jaren zal zijn. Wij willen dit proces van bewust worden en verbeteren zien als een olievlek die zich langzaam maar zeker uitbreidt. Hoe meer werkers in het veld en hoe meer inwoners laaggeletterdheid leren herkennen en dit kunnen bespreken met de betrokkenen, hoe groter die olievlek wordt. En dat is maatschappelijk gezien in onze ogen van groot belang, omdat inwoners met achterblijvende basisvaardigheden nu niet optimaal kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. De focusgroep Laaggeletterdheid zal ook de komende jaren regelmatig gesprekken voeren met de daarvoor verantwoordelijke gemeenteambtenaar, Taalpunt en de stichting Lezen en Schrijven om de voortgang te volgen.

Slot

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Namens de Adviesraad Samenleving Olst-Wijhe,

Frank Schumacher
Voorzitter

